

2 Finančná stabilita a dohľad nad finančným trhom⁴

2.1 Bankovníctvo, platobné služby, ochrana pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovaním terorizmu

2.1.1 Oblasť bankovníctva

K 31. 12. 2019 pôsobilo na území SR 12 bánk a 15 pobočiek zahraničných bánk. V rámci jednotného mechanizmu dohľadu (SSM) pozostávajúceho z ECB a príslušných vnútroštátnych orgánov zúčastnených členských štátov sa banky a pobočky zahraničných bánk pôsobiace na území SR členia na:

- významné,⁵ nad ktorými vykonáva dohľad priamo ECB v spolupráci s NBS,
- menej významné,⁶ nad ktorými vykonáva dohľad priamo NBS; z toho tri sú zaradené do kategórie bánk s vyššou prioritou.

V roku 2019 sa začalo 24 konaní, v ktorých rozhodnutie vydáva ECB v spolupráci s NBS. Konania v prevažnej miere súviseli s posúdením vhodnosti osôb navrhovaných za člena predstavenstva alebo dozornej rady významných bánk.

V konaniach vedených v pôsobnosti NBS bolo vydaných 73 rozhodnutí, väčšina z nich sa týkala udelenia predchádzajúcich súhlasov na zvolenie člena predstavenstva, dozornej rady, vedúceho zamestnanca a vedúceho útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu.

Priority jednotného mechanizmu dohľadu a bankového dohľadu NBS

Jednou z hlavných priorít prenikajúcou cez všetky dohľadové aktivity NBS v roku 2019 bolo kreditné riziko. Dohľad sa zameriaval najmä na analýzu

⁴ Podrobná Správa o činnosti útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS za rok 2019 bude zverejnená na webovom sídle NBS <http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-dohladu/sprava-o-cinnosti-udf>.

⁵ Tatra banka, a. s., Všeobecná úverová banka, a. s., Slovenská sporiteľňa, a. s., Československá obchodná banka, a. s., a ČSOB stavebná sporiteľňa, a. s., patriace do skupiny KBC Group, UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., pobočka zahraničnej banky, Komerční banka, a. s., pobočka zahraničnej banky, mBank S.A., pobočka zahraničnej banky a Raiffeisen Centrobank AG Slovak Branch, pobočka zahraničnej banky.

⁶ Ostatné banky a pobočky zahraničných bánk pôsobiace na území SR.

kvality portfólií bánk v úzkom spojení so schvaľovaním novej definície zlyhania a pokračovaním dlhodobého projektu jednotného mechanizmu dohľadu, zameraného na prehodnotenie interných modelov používaných pri výpočte kapitálovej požiadavky bánk.

Dohľady zamerané na preverenie portfólií úverov na bývanie

Bankový dohľad NBS reagoval na vývoj slovenského bankového trhu vykazujúceho dlhodobo rastúci trend v oblasti retailových úverov na jednej strane a trend poklesu úrokových sadziieb, najmä v segmente úverov zabezpečených nehnuteľnosťou na bývanie, na druhej strane. Prirodzenou reakciou bolo otvorenie diskusií na fórach jednotného mechanizmu dohľadu ECB o potrebe preverenia kvality retailových portfólií.

V roku 2019 sa začali dva intenzívne medzinárodné dohľady v dvoch významných bankách na Slovensku, ktoré ku koncu roka 2019 neboli formálne ukončené. Okrem týchto medzinárodných dohľadov sa zamestnanci bankového dohľadu NBS zúčastnili na ďalších 8 medzinárodných dohľadoch a 4 dohľadoch na mieste v menej významných bankách.

Preverovanie úverových štandardov na európskej a národnej úrovni

Prostredie nízkych úrokových sadziieb, vysokej miery problémových úverov vo viacerých krajinách Európy, diskusie o cenotvorbe úverov a tlak na ziskovosť bánk viedli k viacerým iniciatívam EBA aj ECB. Jednou z nich bolo preverovanie úverových štandardov na európskej aj národnej úrovni. Preverovanie úverových štandardov bankovým dohľadom NBS bolo vykonané formou priebežného dohľadu v troch najväčších slovenských bankách.

Bankový dohľad NBS sa aktívne podieľal na práci spoločných dohľadových tímov ECB a kolégií dohľadov európskych bánk, v rámci ktorých vykonal ročné hodnotenie bánk. Slovenské banky patrili aj v roku 2019 k jedným z najlepšie hodnotených bánk v rámci Európskej únie.

2.1.2 Oblasť poskytovania platobných služieb a vydávanie elektronických peňazí

Aj v roku 2019 boli najdynamickejšie sa rozvíjajúcim sektorom na finančnom trhu platobné služby. Na slovenskom finančnom trhu k 31. 12. 2019 pôsobilo na základe udeleného povolenia na poskytovanie platobných služieb 13 poskytovateľov platobných služieb. Z tohto počtu je 9 platobných inštitúcií oprávnených poskytovať platobné služby bez obmedzenia rozsahu a 4 poskytovatelia platobných služieb v obmedzenom rozsahu. V roku 2019 pôsobila na slovenskom finančnom trhu jedna inštitúcia elektronických peňazí.

V oblasti poskytovania platobných služieb bolo v roku 2019 vydaných 25 právoplatných rozhodnutí, z ktorých bolo 1 rozhodnutie o udelení povolenia na poskytovanie platobných služieb. Ostatné rozhodnutia sa vzťahovali prevažne na udelenie predchádzajúcich súhlasov na voľbu alebo vymenovanie člena štatutárneho orgánu, dozornej rady a vedúceho zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly.

Nová európska legislatíva v oblasti poskytovania platobných služieb prináša viaceré inovácie

Nariadenie o silnej autentifikácii klienta a o bezpečných komunikačných normách (nariadenie o SCA) podporuje nové bezpečnostné požiadavky, ktoré na trh platobných služieb zaviedla smernica PSD2, aj reguláciou prístupu tretích strán, s účinnosťou od 14. 9. 2019. Pod pojmom tretie strany sa rozumejú poskytovatelia služby informovania o účte a poskytovatelia platobných iniciačných služieb k platobným účtom vedeným u poskytovateľov platobných služieb spravujúcich účty, najmä u bánk, ktoré sú prístupné online. Testovacia prevádzka týchto rozhraní bánk bola sprístupnená na funkčné testovanie tretími stranami už od 14. 3. 2019.

Banky, ktoré sa rozhodli vytvoriť na komunikáciu tretích strán s účtami klientov vyhradené rozhranie, boli povinné zaviesť mechanizmus pre prípad nepredvídaných udalostí tak, aby bol zabezpečený nepretržitý prístup tretích strán k platobným účtom. Len v prípade, ak vyhradené rozhranie spĺňa všetky ustanovené podmienky, môžu banky a ostatní poskytovatelia platobných služieb spravujúci účet, ktorí sa rozhodli pre vyhradené rozhranie, požiadať NBS o udelenie výnimky z povinnosti zaviesť mechanizmus pre nepredvídané udalosti. NBS v roku 2019 udelila 5 takýchto výnimiek.

Uplatňovanie nariadenia o silnej autentifikácii klienta poukázalo na niektoré problémy

Nariadenie o SCA zadefinovalo nové kategórie bezpečnostných faktorov pri autentifikácii klienta. Technická náročnosť zjednotenia požiadaviek na silnú autentifikáciu klienta v rámci EÚ si vyžiadala prijatie opatrení EBA a národných regulátorov, vrátane NBS.

Problematickou oblasťou uplatňovania nariadenia o SCA, ak ide o silnú autentifikáciu klienta v rámci európskeho priestoru, je najmä splnenie požiadaviek pri elektronických platobných transakciách realizovaných platobnými kartami v prostredí internetu (bez fyzickej prítomnosti platobnej karty pri platbe za nákup).

V tejto súvislosti v priebehu roka 2019 prebiehala aktívna komunikácia medzi NBS a bankami ako poskytovateľmi platobných služieb. Rovnako in-

tenzívna komunikácia prebiehala medzi EBA, NBS a Slovenskou bankovou asociáciou (SBA).

EBA na základe výsledkov prieskumu na vnútornom trhu EÚ vydal v októbri 2019 stanovisko o konečnom termíne prechodu na silnú autentifikáciu pre elektronické kartové transakcie.

NBS v súlade so stanoviskom EBA v novembri 2019 vydala pre subjekty finančného trhu (banky a platobné inštitúcie) metodické usmernenie s cieľom usmerniť poskytovateľov platobných služieb o lehotách, termínoch, postupoch a informačných povinnostiach na zabezpečenie harmonizovaného postupu v oblasti vykonávania platobných operácií uskutočňovaných pomocou platobných kariet na internete v rámci celej EÚ.

2.1.3 Devízová oblasť

K 31. 12. 2019 bolo na území SR 673 devízových miest s udelenou devízovou licenciou. V devízovej oblasti bolo vydaných 16 rozhodnutí, z ktorých 14 sa týkalo udelenia devízovej licencie. V roku 2019 bolo v tejto oblasti právoplatne ukončených 18 sankčných konaní o uložení pokuty.

NBS v roku 2019 vykonala 6 dohľadov na mieste zameraných na kontrolu dodržiavania devízového zákona.

2.1.4 Oblasť poskytovania spotrebiteľských úverov veriteľmi a inými veriteľmi

Na slovenskom finančnom trhu k 31. 12. 2019 pôsobilo v oblasti poskytovania spotrebiteľských úverov 32 veriteľov (okrem bánk, zahraničných bánk alebo pobočiek zahraničných bánk). Z tohto počtu je na základe udeleného povolenia 31 veriteľov oprávnených poskytovať spotrebiteľské úvery bez obmedzenia rozsahu poskytovania a 1 veriteľ oprávnený poskytovať spotrebiteľské úvery v obmedzenom rozsahu.

V roku 2019 NBS vydala v povoľovacích konaniach 39 právoplatných rozhodnutí, ktorými boli udelené 2 povolenia na poskytovanie spotrebiteľských úverov bez obmedzenia rozsahu poskytovania a 27 predchádzajúcich súhlasov na zvolenie alebo vymenovanie člena štatutárneho orgánu, dozornej rady, prokuristu a vedúceho útvaru vnútornej kontroly.

V roku 2019 boli vykonané 4 komplexné dohľady na mieste. Tieto dohľady sa zamerali na preverenie a hodnotenie systému poskytovania spotrebiteľských úverov v zmysle zákona o spotrebiteľských úveroch, dodržiavanie podmienok na podnikanie, vnútorného kontrolného systému a vnútornej kontroly, systému ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a ochrany pred financovaním terorizmu.

2.1.5 Prvé komplexné hodnotenie rizík SR v oblasti ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu

Akčný plán boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu a financovania zbraní hromadného ničenia na roky 2019 až 2022

Rok 2019 sa niesol v znamení hodnotení rizík v tejto oblasti. V súvislosti s prierezovým projektom Národného hodnotenia rizika legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu vláda SR v máji 2019 schválila Akčný plán boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu a financovania zbraní hromadného ničenia na roky 2019 až 2022. Dokument obsahuje konkrétne úlohy na zlepšenie efektívnosti celého prostredia v oblasti boja pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu (ďalej len „AML/CFT“) v SR. NBS sa v spolupráci s ďalšími rezortmi aktívne podieľa na plnení úloh a na eliminácii rizík v tejto oblasti. Na projekte spolupracovali viaceré kompetentné národné authority vrátane príslušných ministerstiev, Finančnej spravodajskej jednotky Prezídia Policajného zboru SR, Generálnej prokuratúry a súdov. NBS bola hlavným článkom v oblasti hodnotenia a analyzovania rizík pre subjekty finančného trhu.

5. kolo hodnotenia SR expertmi z Výboru Rady Európy Moneyval

Ďalším dôležitým hodnotením, na ktorom sa NBS aktívne zúčastňuje, je proces hodnotenia SR expertmi Výboru Rady Európy Moneyval. Výbor je poverený posudzovaním súladu s hlavnými medzinárodnými normami na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a efektívnosti ich vykonávania.

Od začiatku roka 2019 NBS pripravovala podklady pre 5. kolo hodnotenia za celý finančný trh. Primárnym cieľom hodnotenia je posúdenie efektivity celého systému AML v SR – hodnotenie SR z technického pohľadu (nastavenie legislatívneho rámca pre oblasť AML) aj z pohľadu efektivity (efektivita aplikovania legislatívy v praxi pre oblasť AML). Hodnotiaca návšteva expertov z Výboru Moneyval sa uskutočnila 7. – 18. 10. 2019 v Bratislave. Proces bude pokračovať aj v ďalšom období.

V roku 2019 boli vykonané 4 dohľady na mieste v bankách a pobočkách zahraničných bánk zamerané na preverenie a hodnotenie systému ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a ochrany pred financovaním terorizmu a plnenia povinností v tejto oblasti. Súčasne zamestnanci útvaru dohľadu pripravili súbor otázok pre potreby dohľadu na diaľku s cieľom identifikovať riziká AML/CFT, ktorým je vystavený finančný trh.

2.2 Poistovníctvo

Poistovne v roku 2019

V oblasti poistovníctva pôsobilo v roku 2019 na slovenskom finančnom trhu 14 poistovní so sídlom na území SR v režime Solventnosť II. K 31. 12. 2019 zanikla jedna poistovňa v dôsledku zlúčenia s inou poistovňou. Počas roka 2019 jedna poistovňa ukončila svoju činnosť a jej poistný kmeň bol prevedený inej poistovni. Na území SR v roku 2019 pôsobilo 20 pobočiek poistovní a zaistovní so sídlom v inom členskom štáte EÚ.

2.2.1 Revízia Solventnosti II

Poznatky z praxe si vyžiadali potrebu revízie vykazovacích povinností poistovní

Počas celého roka 2019 sa NBS aktívne zapájala do činnosti pracovných skupín EIOPA s cieľom napomôcť vylepšeniu ustanovení európskej legislatívy v oblasti poistovníctva, ktorá prechádza zásadnejšou revíziou. NBS pri tejto úlohe využívala svoje praktické poznatky z oblasti regulácie a dohľadu finančného trhu tak, aby nastal transfer poznatkov z praktickej aplikácie regulácie v národných podmienkach.

Návrhy na revíziu boli rozdelené do dvoch samostatných oblastí zverejnených na pripomienkové konanie.

Prvá oblasť sa dotýkala predkladania údajov dohľadu a zverejňovania údajov poistovňami. Od účinnosti regulátorneho režimu pre oblasť poistenia a zaistenia Solventnosť II sa ukázalo, že niektoré vykazovacie povinnosti požadované od poistovní je vhodné revidovať. Rovnako údaje, ktoré sú vhodné na zefektívnenie výkonu dohľadu a nie sú na periodickej báze k dispozícii, je vhodné doplniť do výkazov.

Revízia sa aktívne venuje aj vylepšeniam správy o finančnom stave, ktorú v zmysle regulácie musia zverejňovať všetky poistovne. Cieľom je správu priblížiť spotrebiteľom, aby si informácie v nej obsiahnuté vedeli samostatne vyhodnotiť a posúdiť. Na druhej strane, investori a analytici považovali správu za nedostatočnú a ich predstava bola viac priblížiť správu odbornému čitateľovi s cieľom uľahčiť jej praktické využitie na analytické účely. Aj preto EIOPA uvažuje o rozdelení tejto správy na dve: jedna bude určená spotrebiteľom a druhá odbornej verejnosti, analytikom a investorm.

V druhom kole pripomienkového konania NBS spolu s ostatnými orgánmi dohľadu zverejnila návrh, v ktorom sa konzultovali úpravy najmä v oblas-

ti Piliera I, predovšetkým úpravy výpočtu technických rezerv, nastavenia bezúrokovej diskontnej krivky, vlastných zdrojov a výpočtu niektorých podmodulov kapitálovej požiadavky na solventnosť. Zároveň sa v dokumente navrhovali aj úpravy s presahom do Piliera II v oblasti proporcionality, dohľadu nad skupinami a činnosťou poisťovní prostredníctvom slobody poskytovania služieb v iných členských štátoch EÚ, alebo prostredníctvom zriadenia pobočky poisťovne licencovanej v inom členskom štáte EÚ.

Dosah navrhovaných zmien bol preverený zberom údajov od poisťovní

V záujme riadneho odôvodnenia niektorých navrhovaných zmien v regulačnom rámci bolo nevyhnutné, aby EIOPA prostredníctvom národných orgánov dohľadu zozbieral údaje od poisťovní, keďže mnohé údaje nie sú dostupné priamo z predkladaných výkazov. Cieľom bolo efektívnejšie a presnejšie zistenie dosahu navrhovaných zmien. Z tohto dôvodu došlo k priamej spolupráci s poisťovňami a zároveň sa zabezpečila dostatočná reprezentatívna vzorka prostredníctvom účasti menších i stredne veľkých a väčších poisťovní. EIOPA na tento účel vytvoril stresové scenáre pre poisťovne. Spolupráca prebiehala štandardným spôsobom, v súlade s národnou a európskou reguláciou – poisťovne zasielajú údaje NBS, ktorá ich po overení odošle na ďalšie spracovanie do EIOPA.

2.2.2 Dohľad na mieste a dohľad na diaľku

Zvýšený počet dohľadov na mieste v oblasti legalizácie príjmov z trestnej činnosti

V prvej polovici roka 2019 sa ukončilo 6 tematických dohľadov na mieste, ktoré sa začali počas roka 2018. Dva dohľady na mieste boli zamerané na vlastné zdroje poisťovne a koncepciu odmeňovania, ďalšie dva na kontrolu plnenia a dodržiavania povinností ustanovených zákonom o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti (AML), jeden dohľad na mieste sa zameriaval len na vlastné zdroje poisťovne a jeden na systém správy a riadenia poisťovne a zverenie výkonu činností. V priebehu roka 2019 útvar dohľadu začal a aj ukončil jeden tematický dohľad zameraný len na oblasť AML a vykonal dva dohľady na mieste, ktorých súčasťou okrem AML boli v jednom prípade správa poisťných zmlúv a likvidácia poisťných udalostí a v druhom prípade proces účtovania a vykazovania nepriradených platieb a plnenie opatrení prijatých poisťovňou na odstránenie nedostatkov zistených dohľadom na mieste, ktorý bol v poisťovni vykonaný v rokoch 2013 a 2014 v oblasti PZP (follow up). Tieto dva dohľady na mieste neboli k 31. 12. 2019 skončené.

Dohľad na diaľku zameraný na dostatočnosť poisťného v PZP a výšku sprostredkovateľských provízií v súvislosti so správou produktov, dohľadom nad produktmi a distribúciou poistenia

Okrem pravidelného preverovania výkazov a hlásení poisťovní vykonal útvar dohľadu v roku 2019 vo všetkých poisťovniach dohľad na diaľku. Jeho cieľom bolo zistiť, akým spôsobom implementovali poisťovne do svojich vnútorných predpisov novú právnu úpravu v oblasti správy produktov a dohľadu nad produktmi a distribúcie poistenia, keďže počas roka 2018 bola do slovenskej legislatívy transponovaná smernica o distribúcii poistenia (IDD).

Počas roka 2019 uskutočnil útvar dohľadu aj dohľad na diaľku vo všetkých poisťovniach a pobočkách poisťovní z iného členského štátu, ktoré vykonávajú činnosť v odvetví PZP. Cieľom bolo okrem preskúmania stavu plnenia požiadaviek zákona o PZP v oblasti dostatočnosti poisťného aj preveriť a zistiť najlepšiu prax poisťovní pri výkone svojich činností v odvetví PZP.

Stretnutia s trhom

Uskutočnili sa tiež viaceré stretnutia zástupcov útvaru dohľadu so zástupcami jednotlivých poisťovní a zástupcami spoločností vykonávajúcich externý audit. Témou stretnutí bolo najmä pôsobenie dohliadaných subjektov v režime regulácie Solventnosť II, hlavné riziká v oblasti poisťovníctva a očakávaný vývoj na poisťnom trhu.

2.3 Trh cenných papierov, dôchodkové sporenie, finančné sprostredkovanie a finančné poradenstvo

K 31. 12. 2019 pôsobilo na slovenskom finančnom trhu v oblasti trhu cenných papierov 22 tuzemských obchodníkov s cennými papiermi a 7 obchodníkov s cennými papiermi pôsobiacich v SR prostredníctvom svojej pobočky podľa smernice MiFID, z toho 2 obchodníci s cennými papiermi pôsobia v SR prostredníctvom viazaných agentov. V tejto oblasti zároveň pôsobilo 8 bánk a 4 pobočky zahraničných bánk s oprávnením na poskytovanie investičných služieb.

V oblasti kolektívneho investovania pôsobilo k 31. 12. 2019 v SR 9 tuzemských správcovských spoločností. Činnosť depozitára v roku 2019 vykonávalo 7 bankových subjektov.

V SR pôsobilo k 31. 12. 2019 v oblasti dôchodkového sporenia v 2. pilieri 5 dôchodkových správcovských spoločností a v 3. pilieri 4 doplnkové dôchodkové spoločnosti. V roku 2019 nastalo zlúčenie dvoch dôchodkových

správčovských spoločností. Činnosť depozitára pre subjekty 2. a 3. piliera vykonávalo 5 bankových subjektov.

V oblasti finančného sprostredkovania a finančného poradenstva bolo k 31. 12. 2019 zaregistrovaných v REGFAP spolu 27 927 subjektov. Z tohto počtu malo právoplatne udelené povolenie na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta 479 subjektov a právoplatne udelené povolenie na vykonávanie činnosti finančného poradenstva 12 subjektov. Poskytovať osobitné finančné vzdelávanie bolo zároveň oprávnených 13 subjektov.

Predmetom dohľadu na diaľku boli v roku 2019 aj BCPB, CDCP, NDCP a plnenie informačných povinností voči NBS zo strany emitentov cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu BCPB. V databáze CERI, ktorú spravuje NBS, bolo k 31. 12. 2019 evidovaných 76 emitentov cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu BCPB.

2.3.1 Podrobnejšie rozpracovanie niektorých otázok v oblasti investičných služieb

NBS v roku 2019 podrobnejšie rozpracovala niektoré témy a otázky v oblasti investičných služieb formou metodického usmernenia, stanoviska, alebo vydaním súboru otázok a odpovedí.

Distribúcia fondov má významný dosah na kapitálový trh

Začiatkom roka NBS vydala metodické usmernenie k problematike distribúcie fondov oprávnenými subjektmi (banky, obchodníci s cennými papiermi a finanční sprostredkovatelia). Metodické usmernenie bolo v rámci NBS už dlhšie diskutované, predovšetkým po obsahovo-vecnej stránke, keďže má významný vplyv na kapitálový trh v SR. Cieľom je zjednotiť výklad niektorých ustanovení, ktoré upravujú distribúciu fondov oprávnenými subjektmi a nastaviť transparentné podmienky výkonu tejto činnosti všetkými oprávnenými subjektmi v súvislosti s novelou zákona o cenných papieroch, ktorou sa do slovenskej legislatívy implementovala smernica MiFID II. NBS verí, že usmernenie prispelo k zjednoteniu názorov a k správne mu porozumeniu distribúcie fondov ako regulovanej činnosti.

NBS usmernila sektor prostredníctvom súboru otázok a odpovedí

V prvom polroku 2019 NBS vydala aj súbor častých otázok a odpovedí k aplikačným problémom regulácie MiFID II/MiFIR. Dokument je výsledkom spolupráce NBS s AOCP pri interpretácii ustanovení zákona o cenných papieroch. NBS v dokumente odpovedá na otázky, s ktorými sa na or-

gán dohľadu obrátili dohliadané subjekty alebo profesionálne organizácie a poskytuje výklad príslušných ustanovení národnej a európskej legislatívy v rámci kompetencie NBS.

Otázky a odpovede sa týkajú najmä organizácie a riadenia obchodníka s cennými papiermi, transparentnosti trhu a vykazovania, riadenia produktov, záznamových povinností, nákladov a poplatkov, testovania vhodnosti a primeranosti či stimulov.

Proces preskúmania a schvaľovania prospektov sa zefektívnil

NBS pracovala na vydaní metodického usmernenia k procesu preskúmania a schvaľovania prospektov. Motívom vydania usmernenia bola povinnosť NBS priamo vyplývajúca z európskeho nariadenia o prospekte. Podľa neho príslušné orgány poskytnú na svojom webovom sídle usmernenie k procesu preskúmania a schvaľovania s cieľom uľahčiť účinné a včasné schvaľovanie prospektov. Cieľom je zefektívniť schvaľovanie prospektov.

Proces konzultácie a predbežného preskúmania prospektov bol v NBS aplikovaný už pred prijatím prospektového nariadenia. Emitenti ponúkajúci cenné papiere alebo osoby žiadajúce o ich prijatie na obchodovanie na regulovanom trhu mali možnosť konzultovať obsah prospektu s NBS ešte pred podaním oficiálnej žiadosti. Metodické usmernenie tento proces sformalizovalo a naplnilo požiadavky priamo účinnej európskej legislatívy.

Stanovisko NBS k výnimke z poskytovania investičných služieb

Začiatkom jesene NBS vydala stanovisko k aplikácii výnimky podľa § 54 ods. 3 písm. d) zákona o cenných papieroch. Poskytovanie investičných služieb alebo vykonávanie investičných činností je regulovaná činnosť a iná osoba ako obchodník s cennými papiermi nesmie bez povolenia NBS poskytovať investičné služby alebo vedľajšiu službu úschova a správa finančných nástrojov na účet klienta, vrátane držiteľskej správy, ak zákon o cenných papieroch alebo osobitný zákon neustanovuje inak. Predmetné ustanovenie zákona o cenných papieroch upravuje výnimku z uvedeného pravidla.

Dôvodom na vydanie stanoviska boli opakujúce sa žiadosti o stanovisko doručené NBS, ktorých obsahom bola špecifikácia podmienok na aplikáciu tejto výnimky. Účelom dokumentu je poskytnutie jednotného stanoviska NBS a špecifikácia podmienok na uplatňovanie spomínanej výnimky prostredníctvom webového sídla NBS,⁷ ktoré je prístupné širokej verejnosti, a tým zjednodušenie spracovávania opakujúcich sa ohlasov k tejto otázke.

⁷ https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/legislativa/detail-dokumentu/_76c785f8-45c8-4504-9b34-60e119ea386e

2.3.2 Ročné výpisy z dôchodkových účtov zasielané sporiteľom

Jednoduché a zrozumiteľné informácie vo výpisoch z osobných dôchodkových účtov

Vzhľadom na množiace sa podnety klientov DDS a podnety z aplikačnej praxe k výpisom z osobných dôchodkových účtov bolo vhodné prijatie novej legislatívnej úpravy. Zástupcovia NBS sa preto počas roka 2019 aktívne podieľali na príprave nového opatrenia MPSVaR SR č. 411/2019 Z. z., ktorým sa ustanovujú vzory výpisov z osobného účtu a výkazov v doplnkovom dôchodkovom sporení. Cieľom opatrenia bolo predovšetkým zapracovať dôsledky ústavného zákona, ktorým došlo k určaniu jednotného dôchodkového veku, tzv. „zastropovaniu“, a odstrániť identifikované nedostatky z aplikačnej praxe. Vzor výpisov bol na podnet NBS doplnený aj o vysvetlenie k spôsobu zúčtovania odplaty za zhodnotenie, čo je výsledkom snahy NBS reagovať na podnety spotrebiteľov.

Spoluúčasť NBS na príprave celoeurópskeho vzoru výpisu z účtu sporiteľa

Téma zrozumiteľných a transparentných výpisov je nielen slovenskou témou. NBS sa prostredníctvom svojich zástupcov na pôde EIOPA podieľala na príprave celoeurópskeho vzoru výpisov z dôchodkového sporenia. Dlhodobým cieľom NBS v spolupráci s MPSVaR SR je, aby sa európske štandardy a koncepcie preniesli do prostredia SR a aby sa sporiteľom poskytli komplexné informácie jednoduchým a zrozumiteľným spôsobom jednotným pre celý európsky dôchodkový systém.

2.3.3 Dohľad na mieste a dohľad na diaľku

Prieskum posudzovania informácií v režime primeranosti

V roku 2019 sa NBS zapojila do prieskumu ESMA organizovaného v rámci iniciatívy spoločných dohľadových aktivít. Prieskum sa zamerával na proces poskytovania a posudzovania informácií o primeranosti znalostí a skúseností klientov v oblasti investovania pomocou konkrétneho druhu finančného nástroja. Zisťovanie sa vykonalo dohľadom na diaľku formou dotazníka na vzorke deviatich obchodníkov s cennými papiermi. Posudzoval sa najmä súlad s právnym rámcom, procesy a postupy získavania informácií od klientov, obsahová stránka a vyhodnocovanie úrovne znalostí a skúseností klientov potrebnej na obchodovanie s požadovanými finančnými nástrojmi.

Dohľad na mieste preveril príčiny zvýšeného počtu sťažností spotrebiteľov

V oblasti dôchodkového sporenia boli v roku 2019 vykonané vo všetkých dôchodkových správcovských spoločnostiach a doplnkových dôchodkových spoločnostiach tematické dohľady na mieste. Zamerali sa na štruktúru a obsahovú stránku výpisov zasielaných sporiteľom a účastníkom. Vybraná oblasť tematických dohľadov vyplynula zo zvýšeného počtu podaní a sťažností zaslaných NBS, najmä klientov spoločností 3. piliera, ktorí vyslovili nespokojnosť s hodnotou svojich úspor na osobných dôchodkových účtoch v porovnaní s výškou odplát za zhodnotenie majetku, ktoré si uvedené spoločnosti účtovali. Z vykonaných dohľadov na mieste však vyplynulo, že spoločnosti postupovali v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov a údaje uvádzané vo výpisoch klientov 2. a 3. piliera odzrkadľovali nepriaznivý vývoj na finančných trhoch koncom roka 2018. Vývoj mal negatívny dosah aj na výkonnosť dôchodkových a doplnkových dôchodkových fondov. DSS a DDS si odplatu za zhodnotenie majetku v dôchodkovom a doplnkovom dôchodkovom fonde účtovali iba za obdobie, keď finančné trhy rástli.

NBS prvýkrát vykonala dohľad na mieste u poskytovateľov osobitného finančného vzdelávania

Novela zákona o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve, účinná od 23. 2. 2018, priniesla okrem iného aj zmeny v podobe vzdelávania, v periodicite a samotných pravidlách poskytovania osobitného finančného vzdelávania. Jednoznačne boli zadefinované osoby oprávnené poskytovať osobitné finančné vzdelávanie pre jednotlivé sektory a jednotlivé stupne odbornej spôsobilosti. Rozšírila sa tým pôsobnosť NBS aj na výkon dohľadu nad poskytovateľmi osobitného finančného vzdelávania. NBS preto prvýkrát v roku 2019 vykonala dohľad na mieste u poskytovateľov osobitného finančného vzdelávania. Posudzovala sa najmä kvalita poskytovaného osobitného finančného vzdelávania tak, aby vzdelávanie bolo pre účastníkov prínosom, zdrojom nových informácií a poznatkov.

Príprava rizikovo orientovaného dohľadu nad kapitálovým trhom

Dohľad na diaľku vykonával štandardné kontroly obchodníkov s cennými papiermi, správcovských spoločností, BCPB, centrálnych depozitárov, dôchodkových správcovských spoločností a doplnkových dôchodkových spoločností. Na vybranej vzorke boli preverovaní aj emitenti cenných papierov obchodujúcich na regulovanom trhu BCPB. Dohľad na diaľku sa zameral najmä na posudzovanie primeranosti vlastných zdrojov obchodníkov s cennými papiermi. Zároveň v roku 2019 dohľad na diaľku pripravoval

štruktúry rizikovo orientovaného dohľadu hlavne u obchodníkov s cennými papiermi a správcovských spoločností.

2.4 Prierezové témy

2.4.1 Makroprudenciálna politika

Prostredie nízkych úrokových mier prispelo k pokračujúcej kumulácii cyklických rizík, najmä úverovania domácností a k ďalšiemu poklesu úrokových marží. Oba fenomény predstavovali v roku 2019 hlavné riziká pre finančnú stabilitu Slovenska. Napriek týmto rizikám však bol slovenský bankový sektor stabilný, dostatočne kapitalizovaný a všetky riziká boli primerane pokryté.

Na trhu úverov domácnostiam aj naďalej pretrvávali významné riziká, na ktoré reagovala NBS

V druhej polovici roka 2019 sa opäť zrýchlil rast úverov na bývanie, čo súviselo najmä s intenzívnou konkurenciou a ďalším poklesom úrokových sadzieb. NBS na to reagovala sprísnením politiky v oblasti retailových úverov. S účinnosťou od 1. 1. 2020 znížila maximálny podiel splátky úveru na disponibilnom príjme z 80 % postupne na 60 %. Cieľom tohto kroku bolo najmä zníženie pravdepodobnosti, že dlžník nebude schopný splácať úver v čase stresu. Zníženie maximálneho podielu splátky na disponibilnom príjme nechráni iba banky, ale tiež domácnosti, ktoré budú v prípade finančnej krízy odolnejšie. Sprísnenie pravidiel by sa malo priaznivo prejavíť aj na spomalení rastu zadlženosti domácností a zmierení tlakov na trhu nehnuteľností.

NBS posilnila odolnosť bankového sektora zvýšením kapitálového vankúša

Na rastúce riziká reagovala NBS aj ďalším zvyšovaním miery proticyklického kapitálového vankúša. Buduje sa zvyčajne v dobrých časoch a jeho cieľom je zvýšiť odolnosť bánk v čase stresu. Hlavnými dôvodmi zvýšenia proticyklického kapitálového vankúša na úroveň 2 % s účinnosťou od 1. 8. 2020 bol nadmerný rast úverov a neustále rastúce ceny nehnuteľností, ktoré v prostredí nízkych úrokových sadzieb prispievajú k tvorbe nerovnováh. Zvýšenie miery proticyklického kapitálového vankúša je potrebné vnímať aj v kontexte slabnúcej schopnosti bánk čeliť prípadným stratám v čase stresu, k čomu prispievajú aj klesajúce rizikové váhy.

Zvýšenie bankového odvodu predstavuje problém

Aktuálne nastavenie bankového odvodu nielenže pohlcuje výraznú časť zisku bánk, ale svojím časovo neobmedzeným rámcom zhoršuje celkovú perspektívu rozvoja bankového sektora. Okrem zníženia kapacity bánk vytvárať kapitálové vankúše môže mať bankový odvod aj negatívny vplyv na trhu úverov alebo ochotu vlastníkov bánk investovať v tomto sektore na Slovensku.

2.4.2 FinTech

Finančné technológie (FinTech) vo všeobecnosti reprezentujú oblasť technologických inovácií aplikovaných v praxi vo vzťahu k poskytovaniu rôznorodých finančných služieb – platobných služieb, bankovníctva, investičných služieb alebo poisťovníctva.

Spustenie inovačného hubu

S cieľom podporiť implementácie moderných technológií na slovenskom finančnom trhu a zlepšovať pravidlá jeho fungovania NBS v spolupráci s Ministerstvom financií SR 1. 4. 2019 spustila inovačný hub. Je určený záujemcom s reálnym podnikateľským plánom vo FinTech oblasti a skladá sa z niekoľkých komponentov.

Prehľad inovatívnych obchodných modelov a základnú orientáciu v regulácii poskytuje FinTech sekcia na webovom sídle NBS.⁸ Záujemcovia, ktorí majú reálny obchodný plán a nedokážu si poradiť s výkladom predpisov v pôsobnosti NBS, môžu využiť elektronický kontaktný formulár. Pomôže im štruktúrovať ich dopyt tak, aby príslušní experti NBS naň mohli rýchlo a kvalifikovane zareagovať. Napokon, vo vnútri NBS bol vytvorený proces, ktorý zabezpečuje identifikáciu a zapojenie expertov schopných poskytnúť rôzne uhly pohľadu na prijatý podnet. Ide o horizontálnu funkciu v NBS, ktorá kopíruje multidisciplinárny a prierezový charakter podnetov.

Činnosť inovačného hubu vykonáva NBS v súlade so svojím mandátom spôsobom, ktorý prispeje k bezpečnému a zdravému fungovaniu finančného trhu v záujme udržiavania dôveryhodnosti finančného trhu, ochrany finančných spotrebiteľov a iných klientov na finančnom trhu. Inovačný hub napĺňa ciele, s ktorými bol vytvorený. Má potenciál prispieť k zníženiu rizík spojených s finančnými inováciami a zvýšiť úžitok pre hospodárstvo i spotrebiteľov.

⁸ <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/fintech>

2.4.3 Informačná podpora

V roku 2019 bolo vytvorených niekoľko nových informačných systémov (IS) na základe požiadaviek regulácie aj v záujme zvýšenia finančného povedomia finančných spotrebiteľov. Naďalej boli prevádzkované a rozvíjané ostatné IS dohľadu.

Register bankových úverov a záruk bol nahradený novou verziou

Rok 2019 sa stal prelomovým rokom pre informačný systém register bankových úverov a záruk (RBUZ). Vzhľadom na to, že v septembri 2018 spustila ECB zber údajov na účely AnaCredit, dovtedajšiu verziu systému RBUZ po ukončení paralelnej prevádzky definitívne nahradila nová verzia systému. Na zvýšenie kvality údajov boli implementované nové analýzy extrémnych hodnôt a porovnania údajov na iné výkazy. Systém aktuálne plní požiadavky kladené zo strany ECB (systémy AnaCredit a RIAD) a v budúcnosti bude aj kľúčovým komponentom v medzinárodnej výmene kreditných údajov. Systém naďalej funguje aj ako register, ktorý poskytuje informácie bankám o úverovej angažovanosti klientov.

Zmeny v systéme Register subjektov

Register subjektov ako systém, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou RBUZ, prešiel niekoľkými dôležitými zmenami. Boli zavedené procesy a kontroly pre zabezpečenie kvality údajov na požadovanej úrovni v rámci medzinárodnej výmeny údajov so systémom ECB RIAD. V rámci zníženia záťaže na reportujúce subjekty boli integrované údaje zo Sociálnej poisťovne a súčasne sa zvýšila kvalita údajov zasielaná do ECB.

Rozšírená funkcionálna registra finančných agentov a finančných poradcov

V IS REGFAP (register finančných agentov a finančných poradcov) sa rozšíril rozsah zberaných údajov aj spôsob zobrazovania údajov o agentoch. V súlade s trendom digitalizácie sa zmenil aj spôsob notifikácie o pridelení IČO finančnému agentovi z klasickej pošty na elektronickú.

2.4.4 Riešenie krízových situácií

V oblasti riešenia krízových situácií sa útvár dohľadu aj v roku 2019 aktívne podieľal na procese rezolučného plánovania pre banky v pôsobnosti SRB, banky v pôsobnosti Rady pre riešenie krízových situácií, ktoré sú súčasťou skupiny s materskou spoločnosťou v členskom štáte EÚ mimo bankovej únie a banky vo výlučnej pôsobnosti Rady.

Vyvrcholením rezolučného plánovacieho cyklu 2018/2019 bolo určenie MREL tým bankám, ktorých prípadná krízová situácia sa bude riešiť v rezolučnom konaní, resp. mimo konkurzu. Splnenie tejto požiadavky zabezpečí v horizonte štyroch rokov dostatok vhodných (a legislatívou predpísaných) vnútorných zdrojov bánk pre prípad potreby riešenia ich krízovej situácie.